

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-52>

УДК 65.012.34:338.432

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СУТНОСТІ ЛОГІСТИКИ У ТОРГІВЛІ

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE ESSENCE OF LOGISTICS IN TRADE

Грінченко Раїса Володимирівнадоктор економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3366-6154>**Горлова Олена Павлівна**кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2411-3977>**Hrinchenko Raisa, Gorlova Olena**

Odesa National Economic University

У статті простежено ретроспективу та тенденції розвитку визначення сутності логістики та її основних складових. Розвиток підприємств підпорядковується ефективно сформованій та впровадженій логістиці, яка передбачає чітке розуміння її сутності та основних складових елементів керівництвом підприємства. Проаналізовано складові елементи логістики. Сформульовані перспективні напрямки розвитку логістики на сучасному етапі, такі як: цифрова трансформація, розвиток «зеленої логістики», інтермодальність, глобалізація, розвиток логістики споживача та управління ризиками в логістиці. Окреслені основні перешкоди для формування ефективної логістики на підприємствах України. Перспективи розвитку логістики торговельних підприємств визначаються комплексом факторів, що охоплюють технологічний прогрес, сталий розвиток, споживчі тенденції та глобалізацію.

Ключові слова: логістика, торгівля, транспортування, збереження, підприємство, ланцюги постачання.

The retrospective and development trends of the definition of the essence of logistics and its main components are studied. The modern realities of the functioning of Ukrainian enterprises pose new challenges and requirements for the organization of logistics and the search for ways to increase its efficiency. Logistics in trade combines a significant number of entities that ensure the movement of goods, which determines the complexity and complexity of the problem of implementing logistics at trade enterprises. Modern scientific developments are characterized by the presence of a significant number of interpretations of the concept of "logistics", which indicates the ambiguity of approaches and the need to clarify and develop the concept of logistics of trade enterprises, taking into account the realities of today and the needs of modern enterprises. The development of enterprises is subject to effectively formed and implemented logistics, which requires a clear understanding of its essence and main constituent elements by the management of the enterprise. The development of logistics theory is constantly evolving as logistics becomes more important to business and global supply. The theory of logistics is inextricably linked with practical aspects and trends in the development of logistics in the modern world. The functions, principles, subjects, and objects of logistics were investigated. Prospective directions for the development of logistics at the current stage are formulated (such as: digital transformation, development of "green logistics", intermodality, globalization, development of consumer logistics and risk management in logistics). The main obstacles to the formation of effective logistics at Ukrainian enterprises are outlined. Prospects for the development of the theory of logistics of trade enterprises are determined by a complex of factors covering technological progress, sustainable development, consumer trends and globalization. Research and innovation in this field is an important step in building effective and competitive logistics strategies for trade enterprises in the future.

Key words: logistics, trade enterprise, theory, development prospects.

Постановка проблеми. Логістика в торгівлі визначається організацією та забезпеченням переміщення товарів від виробників до кінцевих споживачів. Сучасні реалії функціонування українських підприємств висувають нові виклики та вимоги до організації логістики та пошуку шляхів підвищення її ефективності. Логістика в торгівлі поєднує значну кількість суб'єктів, що забезпечують рух товарів, що визначає складність та комплексність проблеми впровадження логістики на торговельних підприємствах.

Дослідження сутності поняття логістики та подальший її розвиток на торговельних підприємствах передбачає отримання наступних переваг торговельними підприємствами:

- підвищення ефективності діяльності за рахунок оптимізації потоків постачання та збуту, зменшення витрат та підвищення загальної ефективності діяльності;
- підвищення рівня задоволеності та лояльності клієнти за рахунок прискорення швидкості та підвищення якості;
- підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств за рахунок гнучкого реагування на попит споживачів;
- зменшення витрат часу та ресурсів за рахунок оптимізації запасів та скорочення затримок;
- зростання рівня довіри та взаємозв'язків із партнерами.

Логістика допомагає торговельним підприємствам оптимізувати постачання, знижувати витрати на зберігання та підвищувати ефективність постачання товарів, що сприяє покращенню сервісу для клієнтів та збільшенню конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки багато зарубіжних та вітчизняних вчених приділяють значну увагу питанням дослідження логістики та управління логістичною діяльністю. Питання організації систем логістики та управління логістичною діяльністю підприємств є предметом дослідження таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Є. В. Крикавського, М. А. Окландера, М. Ю. Григорак, А. Г. Кальченко, Н. І. Чухрай, В. В. Смирчинського, Д. Д. Бауерсокса, А. М. Гаджинського, Д. Д. Клоса, М. Кристофера, Д. Стока, Д. Ламберта, Л. Б. Міротіна, В. І. Сергєєва, Б. А. Анікіна, І. Е. Ташбаєва та ін. Проте, їх праці орієнтуються на узагальнення теоретичних аспектів логістики, не виділяючи особливості логістики у торгівлі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Підвищення ефектив-

ності логістики торговельних підприємств повинно базуватись на досконалому аналізі сучасних теоретико-методичних напрацювань із урахуванням вимог та викликів, що постають перед українськими торговельними підприємствами на сучасному етапі.

Метою статті виступає дослідження сучасних підходів до визначення сутності та складових логістики в торгівлі, виявлення перспектив та особливостей впровадження логістики на торговельних підприємствах України з метою підвищення її ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток сучасної теорії логістики бере свій початок у 50-х роках ХХ сторіччя, налічуючи значну кількість етапів у своєму розвитку. Термін “логістика” походить від грецького слова “λόγος” (logos), що означає “слово”, “ідея”, і використовувався в армійському контексті для управління поставками та переміщенням військ. Спочатку питаннями логістики почали займатись науковці США, потім Франції, Англії та Німеччини. В Україні питання розвитку логістики набули широкої популярності лише останні 20 років.

Етапи розвитку теоретичних напрацювань у сфері логістики представлені схематично у табл. 1.

Логістика як наука виникла відносно нещодавно. Слід відзначити, що в армійському контексті логістика виникла як наука про управління поставками, амуніцією та військовими операціями. Вона стала ключовим аспектом стратегії і тактики. Після військових досліджень логістики ці принципи були застосовані в цивільних галузях, таких як бізнес, транспорт та постачання. Це стало більш актуальним з ростом масштабів виробництва та глобалізації. Розвиток технологій і виникнення комп'ютерів дозволили значно покращити управління логістикою за допомогою точних даних, автоматизації та оптимізації процесів. Сьогодні логістика важлива у багатьох сферах, включаючи бізнес, транспорт, постачання та гуманітарну допомогу, і вона продовжує розвиватися, щоб відповідати потребам сучасного світу.

Сучасні наукові напрацювання характеризуються наявністю значної кількості тлумачень поняття «логістики», що свідчить про неоднозначність підходів та наявну необхідності уточнення та розвитку поняття логістики торговельних підприємств, враховуючи реалії сьогодення та потреби сучасних підприємств.

Моргенстерн О. у 1951 році зазначив, що: «... існує абсолютна подібність між управлін-

Таблиця 1

Етапи розвитку теоретичних напрацювань у сфері логістики

Період	Характеристика
20–50 рр. XX ст.	Поява фрагментарних елементів логістики, що базувались на зростанні вартості транспортних витрат та складських запасів, що висувало необхідність фрагментарного управління ними [1]
50–70 рр. XX ст.	Поява концепції «бізнес-логістики», що акцентує увагу на сутності логістики з точки зору менеджменту всіх напрямків діяльності
80–90 рр. XX ст.	Розвиток інформаційних технологій, перехід логістики до управління матеріальними та інформаційними потоками. Період так званого «логістичного ренесансу» [2]
95 р. – до тепер XX ст.	Глобалізація логістики: зростання логістичних об'єктів та видів логістичних послуг у світі [1]
Логістика майбутнього	Створення інфраіндустрії: «Інфраіндустрія – це система устаткування та технологій транспортно-логістичних систем, які охоплюють всі галузі та господарство країн в цілому, а також мають вихід на міжнародний рівень» [3, с. 18]

ням забезпечення військ і управлінням матеріальними ресурсами у промисловості» [4]. Таким чином, логістика почала виходити за межі військового використання та поширилась на економіку. Розвиток теорії логістики пов'язаний із зміною її об'єктів. Першочерговими об'єктами фокусування логістики були матеріальні потоки, надалі вони розширились до супроводжуваних фінансових та інформаційних потоків.

Сучасні наукові підходи щодо визначення логістики можна розділити на декілька напрямків. Одна група авторів фокусує увагу у визначенні логістики, як реалізації функцій менеджменту у процесі переміщення об'єктів.

Існує розповсюджене розуміння логістики, як це наукового вчення про планування управління і контроль потоків матеріалів, енергії та інформації в окремих видах підприємства. Проте наведені визначення фокусуються на врахуванні тільки окремих функцій менеджменту, а не всієї їх сукупності.

Окландер М., Хромов О. [5] визначає логістику також як: «... інтегровану функція управління матеріальним потоком». Тобто зазначені автори зводять логістику до реалізації деяких функцій управління.

Відповідно до Окландера М., Хромова О. [5]: «... логістика – це загальний процес управління тим, як ресурси отримуються, зберігаються та транспортуються до кінцевого пункту призначення». Таке визначення акцентує увагу та етапах процесу, але не враховує сутності та об'єктів діяльності.

Проте із урахуванням специфіки здійснення торговельної діяльності найбільш повним

визначенням логістики торговельних підприємств виступає визначення, надане Міщук І. [6]: «...сукупність логістичних операцій, що забезпечують рух вхідного, внутрішнього (внутрішньомагазинного – для підприємств роздрібною торгівлі, внутрішньоскладського – для підприємств оптової торгівлі) та вихідного товарного потоку, а також рух аналогічних потоків тари та пакувальних матеріалів, торговельного обладнання та інвентарю, інформаційних і фінансових потоків». Наведене визначення логістики враховує специфіку діяльності торговельних підприємств, та враховує рух не тільки матеріальних потоків, а й інформаційних та фінансових.

Слід зазначити, що перехід до Індустрії 4.0 на сучасному етапі визначає зміну сутності логістики та напрямків її розвитку, що безумовно впливає на особливості логістики торговельних підприємств.

Особливо актуальним у напрямку визначення сутності логістики торговельних підприємств виступає визначення переліку її основних завдань. Основними завданнями у напрямку визначення сутності та складових елементів логістики торговельних підприємств виступають наступні:

- формування системного уявлення щодо сутності логістики торговельних підприємств, як сучасної концепції в управлінні, що повинна враховувати особливості торгівлі;
- систематизація уявлень щодо взаємодії та взаємодоповнення існуючих концепцій логістики із урахуванням специфіки торгівлі;
- формування логістичного мислення з метою підвищення ефективності логістичної діяльності на торговельних підприємствах.

Вищезазначені завдання реалізуються завдяки поступовому розв'язанню підзавдань на етапі теоретичного визначення сутності логістики торговельних підприємств:

- ретроспективний аналіз теоретичних підходів до визначення сутності логістики торговельних підприємств;
- визначення мети та завдань логістики торговельних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки;
- виділення основних видів логістики торговельних підприємств;
- визначення головних суб'єктів та об'єктів логістики торговельних підприємств;
- формулювання принципів та функцій логістики торговельних підприємств;
- визначення перспектив та перешкод для впровадження концепції логістики у діяльність торговельних підприємств.

Звертаючись до мети логістики, слід зазначити, що вона фокусується на пошуку оптимальних шляхів пересування товарів, із забезпеченням найменших матеріальних, фінансових витрат та на створенні прозорих інформаційних потоків, що забезпечують цей процес. Досягнення зазначеної мети базується на виконанні наступних основних завдань:

- вчасність доставки товарів до місця призначення;
- повнота обсягу доставки товарів;
- належна якість доставлених товарів;
- мінімізація витрат часу на доставку товарів;
- мінімізація матеріальних та фінансових витрат;
- оптимізація та прозорість інформаційних потоків, що супроводжують процес доставки.

Узагальнюючи наукові напрацювання слід виділити у якості загальних логістичних завдань наводять наступні:

1. Здійснення наскрізного контролю за потоковими процесами в логістичних системах.
2. Розробка й удосконалення способів управління матеріальними потоками.
3. Визначення незбалансованості між потребами виробництва й можливостями матеріально-технічного забезпечення, а також між потребами в логістичних послугах й можливостями логістичної системи.
4. Стандартизація вимог до якості логістичних послуг і окремих операцій.
5. Раціональне формування господарських зв'язків.
6. Визначення стратегії і технологій фізичного переміщення матеріальних ресурсів, напівфабрикатів, готової продукції.

7. Формалізація оперативних логістичних цілей і параметрів функціонування логістичної системи.

Такий підхід до визначення завдань логістики значно розширює перелік функцій самої логістики та наголошує на збільшенні компонентів у структурі логістичного управління на торговельному підприємстві. Кожне завдання логістики – це комплексна проблема, розв'язання якої потребує поєднання наукових напрацювань та здобутків практики.

Виділення різноманітних видів логістики дозволяє розподілити напрямки управління даними видами для торговельних підприємств, урахувавши специфіку діяльності та особливості при здійсненні кожного із видів логістики. Урахування різних видів логістики та розробка елементів логістичного управління за ними торговельними підприємствами виступає необхідною умовою розвитку торговельних підприємств на сучасному етапі.

Аналізуючи суб'єктів та об'єкти логістики в торгівлі слід зазначити наступне. Логістика торговельних підприємств є складним процесом, що включає в себе різні суб'єкти та об'єкти. Одним з головних суб'єктів є саме торговельне підприємство, яке відіграє ключову роль у плануванні, виконанні та контролі за рухом товарів.

Об'єктами логістики торговельних підприємств є товари, які підлягають оптимальному управлінню від постачання до кінцевого споживача. Процес включає в себе складання оптимальних маршрутів постачання, управління запасами, ефективне зберігання та управління інформацією.

Співпраця з постачальниками та дистриб'юторами також є важливою складовою логістичного ланцюга торговельного підприємства. Інформаційні технології використовуються для вдосконалення системи логістики, що дозволяє збільшити швидкість та точність обробки інформації.

Відносно принципів, на яких базується логістика торговельного підприємства слід додати наступне. Логістика торговельного підприємства базується як на загальних принципах, так повинна враховувати і специфічні. Загальними логістичними принципами є: комплексності, системності, єдності, науковості, надійності та ін. Серед специфічних слід виділити принцип варіативності, адаптивності, конструктивності. Базування логістичного управління торговельним підприємством на зазначених принципах дозволяє підвищити загальну ефективність такого управління.

Логістика виконує різноманітні функції для оптимізації процесів управління поставками та переміщенням товарів. Основні функції логістики включають такі аспекти:

1. Постачання та закупівлі: Логістика включає в себе пошук, вибір і управління постачальниками та постачанням необхідних матеріалів та товарів.

2. Зберігання: Ця функція включає в себе управління запасами, організацію складського простору та зберігання товарів.

3. Транспортування: Логістика організує переміщення товарів від постачальників до місця призначення, використовуючи різні види транспорту.

4. Управління запасами: Включає в себе планування та контроль запасів для забезпечення належної наявності товарів без перевищення.

5. Обробка замовлень: Функція управління обробкою та виконанням замовлень включає в себе приймання, обробку та відвантаження товарів.

6. Інформаційна система: Збирання, обробка та аналіз даних є ключовою функцією для прийняття рішень та оптимізації логістичних процесів.

7. Управління ланцюгом постачання: Логістика спільно з управлінням ланцюгом постачання визначає стратегії, які дозволяють координувати всі ланки поставок для досягнення ефективності та клієнтської задоволеності.

Ці функції логістики допомагають торговельним підприємствам забезпечувати обробку, зберігання та доставку товарів, що дозволяє знизити витрати і підвищити якість обслуговування клієнтів.

Розвиток теорії логістики постійно еволюціонує, оскільки логістика стає все більш важливою для бізнесу та глобальних поставок. Теорія логістики нерозривно пов'язана із практичними аспектами та тенденціями розвитку логістики у сучасному світі. У результаті дослідження узагальнені деякі перспективи розвитку теорії та практики логістики торговельних підприємств:

Перспектива цифрової трансформації. Цифрові технології, такі як «інтернет речей» та штучний інтелект впливають на логістику, створюючи можливості для автоматизації та оптимізації процесів. Цифрова трансформація в логістиці відкриває нові можливості та змінює парадигми управління ланцюгами постачання та рухом товарів. Однією з ключових характеристик цього процесу є вико-

ристання передових інформаційних технологій для оптимізації всіх етапів логістичного ланцюга. Цифрові технології дозволяють збільшити ефективність управління запасами шляхом автоматизації інвентаризації, використання систем штучного інтелекту для передбачення попиту та оптимізації маршрутів. Розвиток «інтернету речей» дозволяє отримувати реальний час інформації про стан товарів, їх розташування та умови транспортування.

Аналіз даних забезпечує більш глибоке розуміння логістичних процесів, що дозволяє приймати стратегічні рішення для покращення продуктивності. Обробка даних також сприяє вдосконаленню прогнозування попиту, оптимізації розподілу ресурсів та підвищенню гнучкості в реагуванні на зміни на ринку. Електронна комерція та цифрові платформи стають необхідні для прискорення бізнес-процесів у логістиці, сприяючи автоматизації замовлень, відстеженню відправлень та забезпеченню легкого доступу до інформації для всіх учасників ланцюга постачання.

У підсумку, цифрова трансформація в логістиці розкриває нові горизонти для оптимізації процесів, зменшення витрат та поліпшення якості обслуговування. Успішна імplementація цифрових рішень стає ключовим фактором конкурентоспроможності та стійкості логістичних систем у сучасному бізнес-середовищі торговельних підприємств.

Розвиток «зеленої логістики». Зростання свідомості про екологічні проблеми призводить до розвитку зеленої логістики, що орієнтована на зменшення впливу на навколишнє середовище та створення сталих логістичних рішень. «Зелена логістика» у торгівлі стає все більш важливим аспектом сучасного бізнесу, враховуючи зростання соціальної відповідальності та глобального прагнення до сталого розвитку. Основною метою зеленої логістики є зменшення негативного впливу логістичних процесів на навколишнє середовище.

Впровадження зелених практик у торговельних логістичних системах включає в себе оптимізацію транспортування для зменшення викидів, використання енергоефективних транспортних засобів та упаковки, а також вдосконалення систем управління відходами. Важливим аспектом є також зменшення кількості зайвих операцій та оптимізація маршрутів доставки для зниження викидів CO₂. Зелена логістика також підтримує використання альтернативних джерел енергії та

стимулює перехід до технологій з меншим впливом на довкілля. Доцільно враховувати екологічні аспекти не лише у виробничому процесі, але й у виборі постачальників та партнерів. Взаємодія з екологічно відповідальними постачальниками та виробниками сприяє створенню зеленого ланцюга постачання.

Узагальнюючи, зелена логістика у торгівлі є стратегічним напрямком, спрямованим на розвиток сталого бізнесу. Впровадження екологічно чистих практик у логістичних процесах допомагає забезпечити ефективність операцій, зменшити витрати та сприяти довгостроковій стійкості бізнесу в умовах зростаючого екологічного тиску.

Розвиток інтермодальності. Використання різних видів транспорту та комбінування їх у мультимодальні системи дозволяє зменшити витрати та покращити доставку. Перевагою інтермодальності є можливість вибору оптимального транспортного засобу для кожного етапу логістичного ланцюга.

Зростання рівня глобалізації. Зростання світової торгівлі вимагає більш складних та глобальних логістичних рішень, з урахуванням різних ринків та регуляторних вимог. Глобалізація в сучасній логістиці торговельних підприємств є ключовим та необхідним аспектом, враховуючи постійний розвиток світового економічного середовища. Цей процес визначається розширенням меж і можливостей для бізнесу на міжнародному рівні та взаємодією компаній на глобальному ринку.

Глобалізація у логістиці торговельних підприємств передбачає оптимізацію ланцюгів постачання через ефективне управління всіма етапами, починаючи від постачальників і закінчуючи кінцевими споживачами. Використання технологій, таких як інформаційні системи, «інтернет речей» та штучний інтелект, сприяє покращенню координації та забезпеченню розуміння всіх елементів логістичного ланцюга на глобальному рівні. Глобалізація також впливає на вибір транспортних маршрутів та використання мультимодальних систем для максимізації швидкості та ефективності доставки. Компанії також стикаються з викликами, пов'язаними з різницею в культурних, юридичних та податкових системах різних країн, що вимагає від них адаптації та гнучкості.

Загалом, глобалізація у логістиці торговельних підприємств відкриває нові можливості для розширення бізнесу, але водночас вимагає від компаній управлінської дисци-

пліни, технологічної компетентності та готовності до адаптації до змін у глобальному середовищі.

Формування логістики орієнтованої на споживача. Зростання очікувань споживачів щодо швидкості та зручності доставки вимагає розвитку останньої логістики споживача. Логістика споживача у торговельних підприємствах визначається як система управління всіма процесами, спрямованими на задоволення потреб та очікувань кінцевих споживачів. Цей аспект логістики стає ключовим у сучасному бізнес-середовищі, де конкуренція зростає, а клієнтські вимоги постійно змінюються. Логістика споживача розглядається на всіх етапах взаємодії з клієнтом, починаючи від процесу замовлення та закінчуючи доставкою та обслуговуванням післяпродажного сервісу. Застосування технологій, таких як електронна комерція, дозволяє покращити комунікацію з клієнтами, оптимізувати процеси замовлення та прискорювати доставку товарів.

Управління запасами грає важливу роль у логістиці споживача, дозволяючи ефективно управляти наявністю товарів та забезпечити доставку у визначений термін. Застосування аналітики та інші технології дозволяють передбачати попит, що сприяє покращенню наявності товарів та запобігає втратам. Крім того, важливою частиною логістики споживача є післяпродажний сервіс, який включає в себе обробку повернень, гарантійне обслуговування та інші аспекти, спрямовані на задоволення клієнта та збереження його лояльності.

У підсумку, логістика споживача у торговельних підприємствах стає стратегічним фактором у побудові успішного та конкурентоспроможного бізнесу, орієнтованого на потреби та задоволення клієнтів.

Необхідність удосконалення управління ризиками логістики торговельних підприємств. В умовах нестабільності і кризових ситуацій логістика повинна бути готовою вирішувати ризики та непередбачувані події.

Управління ризиками у логістиці торговельних підприємств є критично важливою складовою стратегічного управління, оскільки ланцюг постачання та рух товарів піддаються різноманітним загрозам та невизначеностям. Ефективне управління ризиками дозволяє підприємствам зменшувати можливі втрати, підтримувати стійкість та забезпечувати неперервність бізнес-процесів. Однією з ключових загроз є ризик невірної прогнозування попиту

та забезпечення запасів. Використання аналітичних інструментів, передових систем прогнозування та співпраця з постачальниками можуть допомогти у зменшенні цього ризику. Транспортні ризики, такі як затримки, втрати або пошкодження товарів, вимагають впровадження стратегій маршрутизації, страхування та моніторингу, щоб забезпечити ефективність та безпеку перевезень. Ризики, пов'язані з інформаційною безпекою, стають все більш актуальними, оскільки технології в логістиці стають більш цифровими. Заходи з кібербезпеки та ретельне управління доступом до інформації є важливими компонентами зниження цього ризику.

Співпраця з надійними постачальниками та партнерами, використання гнучких контрактів та ретельний аналіз зовнішнього середовища також можуть допомогти у зниженні ризиків у логістиці торговельних підприємств.

Висновки та пропозиції. Перспективи розвитку теорії логістики торговельних підприємств є захоплюючим полем, що визначається поєднанням новітніх технологій, зростаючих вимог споживачів та постійних змін у глобальному економічному ландшафті. Перспективи розвитку теорії логістики торговельних підприємств визначаються комплексом факторів, що охоплюють технологічний прогрес, сталий розвиток, споживчі тенденції та глобалізацію. Дослідження та інновації в цій галузі становлять важливий етап у будівництві ефективних та конкурентоспроможних стратегій логістики для торговельних підприємств у майбутньому.

Загалом, теорія логістики продовжує розвиватися, пристосовуючись до сучасних викликів та можливостей. Вона стає все більш інтегрованою в стратегічне управління бізнесом і грає ключову роль у досягненні конкурентних переваг на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хвищун Н. В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1567> (дата звернення: 18.12.2023).
2. Bowersox D. J., Closs D. J., *Logistical Management*. Mc Millan Pudlishing, 3rd ed. 1991.
3. Смирнов І. Г. Логістика: просторово-територіальний вимір: монографія. Київ : ВГЛ Обрії, 2004. 335 с.
4. Morgenshtern O. Note of the Study of Logistics. The RAND Corporation Paper. NewYork, 1951.
5. Окландер М. А., Хромов О. П. Промислова логістика. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 222 с.
6. Міщук І. Формування систем логістики у підприємствах кооперативної торгівлі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Логістика. 2008. № 633. С. 451–457.

REFERENCES:

1. Khvyshchun, N. V. (2012) Sutnist poniattia «lohistyka»: retrospektyvnyi analiz [The essence of the concept of "logistics": a retrospective analysis]. *Efficient economy*, vol. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1567> (accessed on December 18th, 2023)
2. Bowersox D. J., Closs D. J. (1991) *Logistical Management*. Mc Millan Pudlishing, 3rd ed., 1991.
3. Smyrnov, I. H. (2004) Lohistyka: prostоровo-terytorialnyi vymir: monohrafiia [Logistics: spatial and territorial dimension: monograph]. Kyiv: VHL Obrii. 335 p.
4. Morgenshtern O. (1951) Note of the Study of Logistics. The RAND Corporation Paper. NewYork.
5. Oklander, M. A., Khromov. O. P. (2004) *Promyslova lohistyka* [Industrial logistics]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 222 p.
6. Mishchuk I. (2008) Formuvannia system lohistyky u pidpriemstvakh kooperatyvnoi torhivli (2008) [Formation of logistics systems in cooperative trade enterprises]. *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Logistics*, vol. 633, pp. 451–457.